

Siberis. Külakooli venekeelne õpetus kirjutati paberipuuduses varasemate õpilaste vihikutesse ridade vahele või lehtede servale ja kui sedagi võimalust polnud, siis kasetohule. Tinti tehti peedimahlast või tindipliiatsi südamest — nutikad leiavad igas olukorras lahenduse. Nüüd imestab Ene ka ise 11-aastase tüdruku ettevõtlikku iseseisvat tegutsemist, et jätkata kooliteed Aleksandrovo rajoonikeskuses ning parandada külast pääsemisega enda ja haige ema olukorda, samuti julgust põgeneda kolm aastat hiljem koos viie tüdruku tagasi Eestisse. Tartu 3. Keskkooli edukas lõpetamine oli võimalik, kuid ülikooli astumiseks oli Ene märgistatud. See sai erandkorras teoks üksnes seetõttu, et võimekas sportlasneiu osutus ülikoolile vajalikuks, aga eriala kirjutati talle kindlalt ette.

Ja nii on siis elu Enet ühe käega lõõnud, teisega ka hellitanud. Ene elab õnnelikku pereelu. Lapselapsi on viis ja neist noorimad saavad kohe jalad alla, et suvel vanaema lilleaias vudida, vanemad on ehk saatjaks seene-metsas, suusarajal või jalgrattasõidul.

Raamatukogus on Ene ikka oodatud. Kas arutame tööga seonduvat või midagi elulist, on tema arvamused sirgjoonelised ja seisukohad kindlameelsed, vahel tundub, et mõtete ergutamiseks isegi meelega intrigeerivad. Saame ka meditsiinialast nõu, sest Ene oskab oma organismi kuulata ja iseenda analüüsimist ka teistele juhatada. Ene sõnal on kaalu ja tema mõnus nali tõstab kõikide tuju.

Head tervist Enele!

Austajate nimel Mare Rand

HILJA KÄSPER 70

Hilja Käspär (neiupõlves Põllusmaa) on sündinud 15. märtsil 1935. aastal Järvamaal Käru vallas Toosikõnnu külas. Seljataga Türi 1. Keskkool, astus ta 1954. aastal Tartu ülikooli ajaloo-keeleteaduskonda, kust väljus viis aastat hiljem diplomeeritud bibliograafina. Esimeseks töökohaks sai Fr. R. Kreutzwaldi nim. Kirjandusmuuseumi arhiivraamatukogu, 1964–1965 töötas ta Tartu Linna Keskraamatukogus. Sealt kutsuti ta tööle Tartu ülikooli

raamatukogu käsikirjade ja haruldaste raamatute osakonda (KHO), mis oli vastsetl läinud Kaja Noodla juhtimise alla. Siin töötaski Hilja pensioneerumiseni 1990. aastal.

KHO-s tegeles Hilja Käsper algul mitme valdkonnaga, ent tema elutöök kujunes raamatukogu fotokogu loomine ja hooldamine: komplekteerimine, süsteemne läbitöötamine kataloogimise ja märksõnastamisega ning säilitamine. KHO töötajad nimetavad fotokataloogi nüüdki vahel „Hilja kataloogiks.“ Õige mitu aastat olid tema hoole all ka kunstivarad.

Kogude läbitöötamise kõrval koostas Hilja mitu näitust fotodest jm teemadel (W. H. F. Talboti fotod, H. Normanni fotokogu, TÜ hooned läbi aegade, 200 aastat eesti ajakirjandust (1766–1966), ekslibriiste looja ja uurija Udo Ivask jne). Ta tutvustas näitusi ajakirjanduses ning koostas mahukamaidki trükiseid. Eesti ajakirjanduse 200. aastapäeva näitusest ilmus koostöös K. Noodlaga trükikataloog „200 aastat eesti ajakirjandust. 1766–1966“ (Tartu, 1967. 48 lk.). Fotokoguga seonduvatest publikatsioonidest nimetagem artiklit E. Russowi fotokogust¹ ning raamatut Tartu ülikooli portreedest ja autograafidest². Tema erihuvist — ekslibriistest — ilmus kaks kataloogi³: Hilja algatas ka *Estica*-kogu raamatutes leiduvate portreede ja kohavaadete kartoteegi koostamise, see on tihti osutunud vajaliku pildimaterjali leidmisel asendamatuks abivahendiks. Hilja Käsperi töö pingelisimaks perioodiks olid aastad 1981–1982, mil ta oli Tartu ülikooli 350. aastapäeva rändnäituse komisjoni esimehena tegev selle koostamisel ning tutvustamisel Eestis, Moskvas ja Leningradis.

Õppereisid on viinud teda ka Vilniuse, Jerevani, Lvivi, Krakovi ja Toruni raamatu- ning fotokogudesse. Oma organisaatorivõimeid avaldas Hilja kolleegidele ka pensionipõlves, olles Tartu ülikooli raamatukogunduse eriala vilistlaste 1997. aasta seminar-kokkutuleku üks algatajaid ja korraldajaid.

Hilja Käsperi tööd on tunnustatud au- ja tänukirjadega, kolleegid pidasid temast eriti lugu kui heast töökaaslasest, kes tundis Tartu ülikooli peret nägupidi ka kahe sajandi taha. Osakond võis sageli jätta raamatukogu kunstniku tülitamata, sest Hilja oli olemas. Otsene kunstiga tegelemine oli kahjuks jää-

1 Edmund Russow — teadusliku fotograafia rajajaid Eestis // Eesti Loodus, 1969, nr. 11, lk. 674–676.

2 Tartu ülikooli professorite, NSV Liidu Teaduste Akadeemia liikmete protreid ja autograafe / koost. H. Tankler, H. Käsper. Tartu, 1977. 13 lk.: 64 ill. (*Publicationes Bibliothecae universitatis litterarum Tartuensis* ; 3).

3 Ekslibriis Tartu Riikliku Ülikooli Teaduslikus Raamatukogus. 2 : Udo Ivaski ekslibriised. Tartu, 1978. 73 lk. : ill.; Ekslibriis Tartu Ülikooli Teaduslikus Raamatukogus. 4. Tartu, 1993 lk. : ill. (Kaasautor N. Vorobjova).

nud üliõpilaspõlve, kunstiajaloos sai ta end täiendada vaid Tartu Kultuuriülikoolis, kuid tähtsaim on, et kunstipisik sai edasi antud tütardele — üks on tunnustatud kunstiajaloolane, teine üha kasvava kuulsusega klaasikunstnik.

Soovime endisele heale kolleegile tugevat tervist, jätkuvat vaimuerksust, optimistlikku meelt ja toredaid ideid-tegemisi oma maamajas ning aias!

Kolleegide nimel Sulo Lembinen

VALVI HIIR 60

Valvi, sündinud Väandras 21. septembril 1945, on hingelt tartlane. 1969. aastal lõpetas ta Tartu Riikliku Ülikooli saksa filoloogina. Samal aastal tuli Valvi tööle ülikooli raamatukokku, olles enne proovinud lühikest aega õpetajaametit Palamuse Keskkoolis. Kolmekümne seitsme aasta jooksul on ta olnud raamatukoguhoidja, filiaali juhataja, reserv-vahetusfondi sektori juhataja ning vana raamatu osakonna juhataja. Kodumaise kirjanduse osakonna moodustamisel liitus sellega ka Valvi, tema tööks on Eesti vanemate trükiste järelkomplekteerimine. Ta on väga asjatundlik kolleeg, kelle poole võib alati pöörduda küsimustega, mis puudutavad vanemat eestikeelset kirjandust.

Valvi on aktiivse eluviisiga, alati liikvel, mõtetega tulevikus. Kõige rohkem võlub Valvi puhul tema elurõõm ja hea huumorimeel. Ta armastab head seltskonda ja üle kõige reisimist, ta on käinud Islandil ja USA-s, rääkimata lähematest Euroopa maadest.

Valvi on alati külalislahke. Südamlik ja tähelepanelik endiste kolleegide vastu, leiab ta ikka aega neid külastada ja abistada. Valvi käte all puhkeb kõik õide ja hakkab küdema iga katel. Tema endine juhataja Ene Jaanson ütles kunagi, et Valvi oleks suurepäraselt sobinud suure talu perenaiseks. Ta on ka kahe tubli täiskasvanud tütre ema.

Me hindame tema sõbralikkust, eruditsiooni ning kohusetunnet.

Palju õnne, Valvi!

Kõik endised ja praegused kolleegid